

Врз основа на член 53 став (6) од Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување („Службен весник на Република Македонија” број 29/2002, 85/2003, 40/2004, 113 /2005, 29/2007, 88/2008, 48/2009, 50/2010, 171/2010, 36/2011, 98/2012 и 13/2013) и член 23 став (7) од Законот за исплата на пензии и пензиски надоместоци од капитално финансирано пензиско осигурување („Службен весник на Република Македонија” број 11/2012) Советот на експерти на Агенцијата за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување на седницата, одржана на 30.05.2013 година, донесе

## **Правилник за начин на вршење контрола**

### **Општи одредби**

#### **Член 1**

Со овој правилник се уредува начинот на вршење контрола на работењето на друштво за управување со задолжителни пензиски фондови, друштво за управување со задолжителни и доброволни пензиски фондови и друштво за управување со доброволни пензиски фондови (во натамошниот текст: пензиски друштва) и нивното управување со задолжителни и/или доброволни пензиски фондови (во натамошниот текст: пензиски фонд) и начинот на вршење контрола на работењето на Центарот за електронски систем за котација (во натамошниот текст Центарот за котација) од страна на Агенцијата за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување (во натамошниот текст: Агенцијата).

#### **Член 2**

Агенцијата врши контрола на пензиските друштва, на пензиските фондови со кои тие управуваат и на Центарот за котација (во натамошниот текст: субјект на контрола).

Контролата на работата на пензиското друштво и пензискиот фонд е составена од постапки за оценка на ризиците во работењето на пензиското друштво и пензискиот фонд и за усогласеност со Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување, Законот за доброволно капитално финансирано пензиско осигурување, Законот за исплата на пензии и пензиски надоместоци од капитално финансирано пензиско осигурување, подзаконски акти, упатства, инструкции, одлуки и други акти донесени од Агенцијата, други закони, интерните акти на пензиските друштва, точноста на податоците кои ги води пензиското друштво, како и постојаната усогласеност со документацијата поднесена при основањето на пензиското друштво или на пензискиот фонд, со цел заштита на интересите на членовите и на пензионираниите членови на пензиските фондови.

Контролата на работењето на Центарот за котација е составена од постапки за оценка на ризиците во работењето на Центарот за котација и на усогласеност со Законот за исплата на пензии и пензиски надоместоци од капитално финансирано пензиско осигурување, подзаконски акти, упатства, инструкции, одлуки и други акти донесени од Агенцијата и Агенцијата за супервизија на осигурување, како и интерните акти на Центарот за котација, точноста на податоците кои ги води Центарот за котација, како и постојаната

усогласеност со документацијата поднесена при основањето на Центарот за котација, со цел заштита на интересите на членовите и пензионираните членови на пензиските фондови.

### **Член 3**

Контролата врз основа на оценка на ризици која ја врши Агенцијата претставува структуриран пристап на контрола што е насочен кон идентификацијата на ризици со кои се соочуваат субјектите на контрола и процена на финансиските и оперативните фактори што се користат за минимизирање и ублажување на таквите ризици.

Агенцијата формира Комитет за оценка на ризици кој ја надгледува примената на контролата врз основа на оценка на ризици и ги дефинира ризиците.

Ризиците се дефинираат врз основа на веројатност за нивно настанување и штетата која би ја предизвикале. Ризиците се дефинираат во Прирачникот за контрола врз основа на оценка на ризици.

### **Видови и предмет на контрола**

### **Член 4**

Во рамките на своите законски надлежности Агенцијата спроведува:

а) институционална контрола - контрола на работењето на пензиското друштво и Центарот за котација;

б) контрола на активности за членство – контрола на постапката на зачленување, премин и остварувањето на правата на членовите и пензионираните членови;

в) финансиска контрола - контрола на управувањето од страна на пензиското друштво со пензиските фондови и

г) контрола на исплата на пензии и пензиски надоместоци – контрола на спроведување на постапката за исплата на пензии и пензиски надоместоци од страна на пензиското друштво и Центарот за котација.

Контролите од став (1) на овој член се вршат преку оценка на ризиците и активностите за ублажување на ризиците и спречување, корекција и отстранување на незаконитости во работењето на субјектите на контрола, со цел зголемување на сигурноста на вложувањата на средствата на членовите и пензионираните членови на пензиските фондови и создавање стабилно опкружување кое позитивно ќе влијае на капиталното финансирано пензиско осигурување.

Контролите од став (1) на овој член може да се вршат заедно или поединечно.

### **Член 5**

Предмет на институционалната контрола е административното, организациското и финансиското работење на пензиско друштво и Центарот за котација.

Контролата на административното, организациското и финансиското работење на пензиското друштво се состои од контрола на:

а) управувањето со пензиското друштво, стратегијата на пензиското друштво, носењето одлуки, интерните контроли и управувањето со ризици;

- б) надзорот на работењето на пензиското друштво;
  - в) состојбата и промените на правниот статус на пензиското друштво;
  - г) организациската, материјално -техничката и кадровската екипираност на пензиското друштво;
  - д) водењето на сметководството на пензиското друштво и финансиските резултати од работењето на пензиското друштво;
  - ѓ) одржувањето на адекватно ниво на главнина, сопствени средства и ликвидни средства;
  - е) деловните процеси на пензиското друштво;
  - ж) маркетингот на пензиското друштво;
  - з) услугите од надворешни соработници на пензиското друштво;
  - и) ИТ системот на пензиското друштво и начин на заштита на податоци и
  - ј) други работи поврзани со работењето на пензиското друштво.
- Контролата на административното, организациското и финансиското работење на Центарот за котација се состои од контрола на:
- а) управувањето на Центарот за котација;
  - б) финансирањето на Центарот за котација;
  - в) состојбата и промените на правниот статус на Центарот за котација;
  - г) организациската, материјално -техничката и кадровската екипираност на Центарот за котација;
  - д) водењето на сметководството на Центарот за котација;
  - ѓ) деловните процеси на Центарот за котација;
  - е) начинот на евидентирањето на барањата и понудите за котација;
  - ж) начин на достава на збирни табели за член;
  - з) ИТ системот на Центарот за котација и
  - с) други работи поврзани со работењето на Центарот за котација.

## **Член 6**

Предмет на контрола на активностите за членство е контрола на постапката на зачленување, премин и остварувањето на правата на членовите и пензионираниите членови и се состои од контрола на:

- а) процесите на зачленување и премин во задолжителните и доброволните пензиски фондови;
- б) работењето на агентите на пензиските друштва;
- в) остварувањето на правата на членовите и пензионираниите членови;
- г) барањата и поплаките на членовите и пензионираниите членови и евиденциите на барањата и поплаките;
- д) евиденциите на податоци кои ги водат пензиските друштва за членовите и пензионираниите членови и
- ѓ) употребата на формулар за договор за членство;

## **Член 7**

Предмет на финансиската контрола се инвестиционите активности и финансиските трансакции со средствата на пензиски фонд и се состои од контрола на:

- а) инвестициони активности со средствата на пензиски фонд;
- б) деловни процеси на пензиското друштво кои се однесуваат на управувањето со средствата на пензиски фонд;

- в) инвестициона стратегија на пензиски фонд и други акти кои се однесуваат на инвестирањето на средствата на пензиски фонд;
- г) управување со ризиците при инвестирање на средствата на пензиски фонд;
- д) организациска, материјално-техничка и кадровска екипираност на пензиското друштво потребна за инвестиционите активности;
- ѓ) уплата и распределба на придонесите на членовите во пензиски фонд;
- е) отворање и водење на индивидуални сметки, доброволни индивидуални сметки и професионалните сметки;
- ж) проценка на средствата на пензиски фонд и пресметката на нето вредноста на пензиски фонд;
- з) водење на сметководство на пензиски фонд и изработката на финансиски извештаи на пензиски фонд;
- с) уплата и исплата на средствата на пензиски фонд поради промена на статус на членство;
- и) надоместоци и провизии кои се наплаќаат од средствата на пензиски фонд и
- ј) други работи поврзани со работењето на пензиски фонд.

### **Член 8**

Предмет на контрола на исплатата на пензии и пензиски надоместоци е контрола на спроведување на постапката за исплата на пензии и пензиски надоместоци од страна на пензиското друштво и Центарот за котација.

Контролата на спроведувањето на постапката на исплатата на пензиите и пензиските надоместоци се состои од контрола на:

- а) остварувањето на правата на членовите и на пензионираниите членови во врска со исплата на пензии и пензиски надоместоци;
- б) изборот на видот на исплата на пензии и на пензиските надоместоци и нивната конкурентност;
- в) навременоста, точноста и објективноста на информациите доставени до членовите за донесување на одлука за својот вид на исплата на пензија и пензиски надоместок;
- г) спроведувањето на постапката за котација;
- д) исплатите преку програмирани повлекувања;
- ѓ) активностите на пензиско друштво за пресметка и проверка на минималната пензија;
- е) обработката на барањата за премин и пренос на средства од пензиски фонд и
- ж) внатрешните контроли на пензиско друштво кои се однесуваат на валидноста, пресметките, овластувањата и извршувањето на исплатите на пензии и на пензиски надоместоци.

### **Начин на вршење контрола**

### **Член 9**

Според начинот на извршување, контролата може да биде:

- а) вонтеренска контрола која се врши континуирано од страна на овластените лица за контрола, во просториите на Агенцијата, преку добивање на податоци од членовите на пензиските фондови, пензионираниите членови,

пензиските друштва, Центарот за котација, обезбедување податоци од сопствени извори како и од друго правно или физичко лице и

б) теренска контрола која се врши преку директен увид во редовното работење во просториите на субјектот на контрола и на други места каде субјектот на контрола врши активности.

#### **Член 10**

Според периодот на вршење на контрола и начинот на избор на субјектот на контрола, теренската контрола може да биде:

а) редовна контрола која ги опфаќа сите субјекти кои подлежат на контрола, чиј редослед го утврдува Агенцијата. Овој вид на контрола се врши согласно динамиката на годишниот план на Агенцијата за редовни контроли и може да биде:

- целосна или
- делумна контрола.

б) вонредна контрола се врши врз основа на проценка на ризик и се состои од контрола на субјектот на контрола доколку постојат индикации кои упатуваат на непочитување на законите и подзаконските акти или се утврди нивно непочитување и може да биде:

- целосна или
- делумна контрола.

#### **Член 11**

Според обемот теренската контрола може да биде:

а) целосна контрола која го опфаќа севкупното работење на субјектот на контрола и

б) делумна контрола која опфаќа дел од работењето на субјектот на контрола или дел од неговото работење доколку постојат информации кои укажуваат на зголемени ризици и/или постоење на одредени незаконитости. Доколку при контролата се утврди дека постојат зголемувања на ризици и/или определени незаконитости, обемот на контрола може да се прошири.

### **Постапка за вршење на вонтеренска контрола**

#### **Член 12**

Постапката за вршење вонтеренска контрола се состои од следните активности:

- а) планирање;
- б) прибирање, анализа, обработка и проверка на податоците;
- в) постапка по контрола на податоците и
- г) создавање на база на податоци и следење на трендовите во капиталното финансирано пензиско осигурување.

#### **Член 13**

Планирањето на вонтеренската контрола се врши на крајот на секоја година за следната година, со цел соодветна распределба на ресурсите потребни

за извршување на контролата и определување на периодите и областите за контрола.

Планирањето на вонтеренската контрола дава насоки за областите кои треба континуирано да се следат заради обезбедување на податоци за оценка на ризиците при теренската контрола или следење на нови ризици утврдени од Комитетот за оценка на ризици.

#### **Член 14**

Прибирањето на податоци се врши:

а) преку континуирано доставување на податоци од страна на субјектите задолжени со Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување, Законот за доброволно капитално финансирано пензиско осигурување, Законот за исплата на пензии и пензиски надоместоци од капитално финансирано пензиско осигурување и подзаконските акти и

б) по барање од Агенцијата на дополнителни податоци за определено прашање.

Овластените лица за контрола вршат анализа, обработка и проверка на податоците со цел контрола на конзистентноста и точноста на прибраните податоци во согласност со закон, како и за оценка на ризиците при теренската контрола.

#### **Член 15**

Овластените лица за контрола изготвуваат извештај за извршената контрола со предлог мерки и препораки и записник во случај на констатирани незаконитости и ги доставуваат до претседателот на Советот на експерти на Агенцијата.

#### **Член 16**

Агенцијата создава и води база на податоци од извршените контроли и го следи нивниот тренд, со цел навремено идентификување на ризичните подрачја од работењето на субјектот на контрола, како и заради давање на препораки за подобрување на пензискиот систем во целина.

### **Постапка за вршење на теренска контрола**

#### **Член 17**

Постапката за вршење на теренска контрола се состои од следните активности:

- а) подготовка за контрола;
- б) тек на контрола;
- в) изготвување и доставување на извештај и записник од контрола и
- г) постапка по извршена контрола.

#### **Член 18**

Подготовката за теренска контрола опфаќа:

- а) изготвување на план за контрола;
- б) овластување за контрола ;
- в) најава на контрола до субјектот на контрола и
- г) анализа на доставените податоци од субјектот на контрола.

### **Член 19**

Текот на теренската контрола опфаќа:

- а) почетен состанок со одговорни лица на субјектот на контрола;
- б) интервјуа со членови на управен одбор, одговорни лица и/или вработени лица во субјект на контрола;
- в) тестирања, анализа, проверка и документирање на процеси и активности и
- г) завршен состанок со одговорни лица на субјектот на контрола.

### **Член 20**

По спроведената контрола овластените лица за контрола изготвуваат извештај и/или записник од контролата, во рок од 60 дена од завршување на контролата, кои ги доставуваат до претседателот на Советот на експерти на Агенцијата.

Записникот од став 1 на овој член се потпишува од страна на овластените лица за контрола и се доставува на субјектот на контрола.

Кога записникот е составен во присуство на овластените лица за контрола и одговорно лице на субјектот на контрола, се потпишува од двете страни и еден примерок се доставува на субјектот на контрола.

Записникот има степен на класифицирана информација определен со прописите за класифицирани информации.

### **Член 21**

Овластените лица за контрола по извршената контрола ги следат активностите кои ги презема субјектот на контрола по наодите, заклучоците и мерките од теренската контрола. По потреба, во зависност од одговорот на субјектот на контрола, се изготвува дополнителен извештај во кој се анализираат одговорите на субјектот.

## **Обврски на субјектот на контрола**

### **Член 22**

Субјектот на контрола треба на овластените лица за контрола да им овозможи пристап во сите простории и во информациониот систем за управување со базите на податоци, да ги стави на располагање сите книги, документи и други евиденции во хартиена или електронска форма во врска со работењето на субјектот на контрола, да обезбеди испис од компјутерски записи, фотокопија од книгите, документите и евиденциите, како и други работи потребни за контролата.

Субјектот на контрола назначува одговорно лице кое треба задолжително да присуствува на контролата и треба да обезбеди соодветна просторија во која ќе се врши контролата, кога контролата се врши во седиштето на субјектот на контрола или во филијалите на пензиското друштво.

Доколку контролата се одвива отежнато поради оневозможување на увид во документацијата или на друг начин се попречува извршувањето на контролата, овластените лица за контрола можат да ја прекинат контролата.

### **Член 23**

По доставување на записникот и писмото со оценки и препораки до управниот одбор на пензиското друштво, како и по преземањето на законски предвидените мерки од страна на Агенцијата по спроведената контрола, управниот одбор го известува надзорниот одбор на пензиското друштво за нивната содржина.

Управниот одбор на пензиското друштво доставува до Агенцијата записник од седницата на надзорниот одбор на која се разгледани записникот, писмото со оценки и препораки и преземените мерки од страна на Агенцијата.

### **Преземање мерки од контрола**

### **Член 24**

Доколку во текот на контролата овластените лица за контрола утврдат зголемено ниво на ризици и/или незаконитости кои ги загрозуваат интересите на членовите и на пензионираниите членови изготвуваат записник за поединечниот случај и предлагаат мерки согласно член 53-в од Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување.

### **Завршни одредби**

### **Член 25**

Со влегување во сила на овој правилник престанува да важи Правилникот за начинот на вршење контрола на пензиски друштва („Службен весник на Република Македонија” број 29/2011).

### **Член 26**

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”.

Број 01-757/9

18.06.2013г.

Скопје

Претседател на Советот на експерти,  
д-р Булент Дервиши с.р